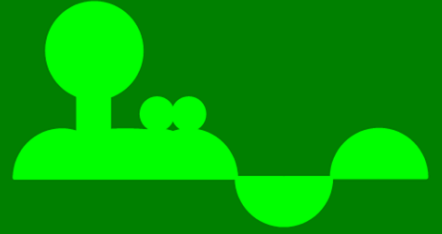

Nieuwsbrief

Landschapsbeheer Oss | [Maart 2023] | Jaargang [24] | Nummer [93]
Redactie | Braakstraat 46, 5345 XB Oss | 0412-642368 | redactie@landschapsbeheer-oss.nl

Contact

Landschapsbeheer Oss

Tolstraat 3
5342 NH Oss
I www.landschapsbeheer-oss.nl
E info@landschapsbeheer-oss.nl

Voorzitter

Harry Peters
T 06-53130585
E voorzitter@landschapsbeheer-oss.nl

Secretaris

Leo de Hoogt
T 06-52607320
E secretariaat@landschapsbeheer-oss.nl

Penningmeester

Jan Ploegmakers
T 0412-641500
E penningmeester@landschapsbeheer-oss.nl

Redactie, Werving & Vrijwilligerscontact

Dick Roza
T 0412-642368
E pr@landschapsbeheer-oss.nl

Redactie & Website

Richard Ceelen
T 06-54218521
E redactie@landschapsbeheer-oss.nl

Juridisch Adviseur

Maarten Furnée
T 0412-454204
E juridischadviseur@landschapsbeheer-oss.nl

Werkplaats Natuur, Landschap & Cultuurhistorie

Henk Smouter (Projectcoördinator)
T 06-54288252
E hs@werkplaatsnlc.nl

Coördinator Beheer

Tonnie van Hooff (Projectcoördinator)
T 06-37456820
E tvh@werkplaatsnlc.nl

Landerij VanTosse

E secretariaat@landschapsbeheer-oss.nl

Administratie

Henk van den Oever
T 0412-633443/06-22331836
E administratie@landschapsbeheer-oss.nl

De Stichting Landschapsbeheer Oss is gevestigd te Oss en ingeschreven bij KvK Oost-Brabant onder nummer 17105068 Rabobank Oss, NL94 RABO 0170 4198 94

Landschapsbeheer Oss

Inhoudsopgave

De voorjaars nieuwsbrief lacht u toe	2
1998-2023 25 jaar Landschapsbeheer Oss	2
Land van Ons, beter voor Osse natuur	3
Hopveld uitgebreid	3
Waar hebben we gewerkt in eerste kwartaal 2023	4
Paddenstoelen Deel 2	5
Monument Vorstengraf Oss - 20 jaar	6
Het wordt lente!!!	6
Veel over vogels	7
Samenwerken aan Brabants Programma Landelijk Gebied	7
Analyses bevestigen slechte staat natuur Brabant	8
Natuurparkje Lithoijen	8
Herpense Heide werd Herperduin	9
Kort Nieuws	13
Werkgroep Landschapsbeheer	19

Colofon

Nieuwsbrief Landschapsbeheer Oss

Maart 2023, jaargang 24, nummer 93, oplage 600.

Redactie

Richard Ceelen, Dick Roza, René van Dorst, Jan Oomen
Email: redactie@landschapsbeheer-oss.nl
Redactieadres: Braakstraat 46, 5345 XB Oss
Druk: Kluytmans Drukwinkel BV Oss

Kopij

De sluitingstermijn voor kopij voor de volgende nieuwsbrief is 1 juni 2023.

Foto's voorpagina

Boven: Natuurgebied Lithse bosjes (foto Annemarie Bollen)
Linksonder: Struiken planten in de Spaanderstraatseakkers (foto Anne-Marie Bollen)
Rechtsonder: Verplaatsen struiken in de Landerij VanTosse (foto Anne-Marie Bollen)

Jubileumjaar 2023

Zet deze datum alvast in jullie agenda:

In het kader van 25 jaar Landschapsbeheer-Oss vindt er op donderdag 8 juni in Acropolis in Megen een "Inspiratiebijeenkomst" plaats.

Lees verder op pagina 2 daarover meer.

De voorjaars nieuwsbrief van Landschapsbeheer Oss lacht u toe

Wij bestaan 25 jaar! Hoera. Wat ben ik trots op onze organisatie en het werk, dat wij nu met ruim 200 vrijwilligers binnen de gemeente Oss verzeten. Mensen werken aan Landschappen voor onze kinderen.

De actuele landschapsprojecten en groene ontwikkelingen in en rondom Oss, geven kansen en mogelijkheden voor onze vrijwilligers. Als concrete projecten waarbij wij een rol (zouden kunnen) spelen, dan denk ik aan de invulling bij de Geffense Plas, de meanderende Maas, groenontwikkeling Geffen-Oss, Bos van Oss, massale bomenplant door provinciale subsidies, Land van Onskortom een groene schil rondom alle steden en dorpen en een groene long naast de A50/59.

Mensenwerk aan landschappen vereist goede afspraken maken, opdrachtgever en -nemer praten vaak met elkaar om ruis te vermijden en de uitvoering goed te doen. "It needs two to Tango". In dit spanningsveld werken onze productieiders, Tonnie en Henk....."petje af"... voor deze twee mannen.

Dat...."petje af" geldt voor al onze vrijwilligers en dat "petje af" motiveert ons als bestuur om te kijken naar de nog steeds groeiende organisatie, verleden, heden en toekomst. Kansen en bedreigingen. Wij bereiden nu het jaarverslag 2021/22 en het vijfjarenplan 2023/28 voor en hopen dit begin april te realiseren.

Het afgelopen jaar schaften wij verschillende nieuwe machines aan en hebben wij aan de Tolstraat een mooie uitbreiding gerealiseerd, onze financiën zijn op een redelijk niveau en geven ons vertrouwen in de toekomst. Kwaliteit en veiligheid (ARBO) gelden ook voor vrijwilligers en daar ligt voor ons allemaal een belangrijke taak om elkaar daarbij te helpen. Op het gebied van communicatie en PR kijken wij naar mogelijkheden om deze functies te versterken en aan te passen aan de actualiteit. Communicatie is een vast punt op de bestuursagenda.

Ik wens u veel leesplezier en hoop dat onze redactie en schrijvers u inspireren en motiveren door het vele werk wat zij aan deze nieuwsbrief hebben besteed.

Hartelijke groet,
Harry Peters,
voorzitter

1998 - 2023 25 jaar Landschapsbeheer Oss

Als je op de Tolstraat bij het poortje het terrein oploopt, passeer je een groot bord aan de gevel met daarop het logo van Landschapsbeheer Oss en daaronder de tekst opgericht in 1998. Tel daar 25 bij op en je komt uit op 2023. Laat dat toevallig nou net dit jaar zijn!! De feestneuzen onder ons hadden dat natuurlijk al lang in de gaten en het bestuur uiteraard ook. Het moge dan ook niet verrassend zijn dat er werk aan de winkel is om dit jaar niet zomaar voorbij te laten gaan. We gaan dit vieren in 2 etappes, voor onze vrijwilligers hebben we onze werkgroep evenementen in stelling gebracht om medio september/oktober ons jaarlijks uitstapje te upgraden tot een jubileumfeest waarvoor we alle vrijwilligers met partner uitnodigen om er samen een bijzondere dag van te maken. Dit festijn zal naar alle waarschijnlijkheid gehouden worden in en om de tuin in de Landerij VanTosse. De exacte datum is nog niet bekend, maar die laten we weten zodra die wel bekend is, zodat jullie daar rekening mee kunnen houden.

Behalve de dag voor de vrijwilligers in het najaar gaan we ook voor het "netwerk" aandacht besteden aan dit jubileum. Wij zijn dan weliswaar het feestvarken, maar de Osse natuur is waar we het over gaan hebben. "Hoe dan" is een vraag die op deze dag letterlijk en figuurlijk vaker gesteld gaat worden. Wat is het plan voor deze "netwerk-dag"?

Op donderdag 8 juni organiseren we in Acropolis in Megen een "inspiratiebijeenkomst" voor onze "natuurnetwerk collega organisaties" waarbij de belangrijkste trefwoorden zullen zijn: natuur in Oss / communicatie / participatie. Deze thema's zullen als onderdeel van het programma worden toegelicht door een 3-tal sprekers, te weten Jaap Dirkmaat, voorzitter van de vereniging Nederlands cultuurlandschap en voorzitter van stichting Das en Boom. Als 2e spreker zal Ferenc van Damme op een geheel eigen wijze ingaan op de onderwerpen communicatie en participatie. Ferenc is communicatie- en participatiestrategus van een zodanig formaat dat diverse besturen maar vooral ook het provinciebestuur van Overijssel maar al te graag gebruik maken van zijn diensten. Het woordje "Hoe dan" is de rode draad van zijn zeer inspirerende spreekbeurt. En last but not least zal wethouder Dolf Warris ongetwijfeld komen vertellen hoeveel mooie natuur er in de gemeente Oss al aanwezig is en wat we de komende jaren hieraan nog samen gaan toevoegen.

Behalve bovengenoemde sprekers is er rondom deze thema's ook een inspiratiemarkt waarop onze collega organisaties acte de présence zullen geven en laten zien waarmee ze nu, vooral in relatie tot de natuur in de gemeente Oss, mee bezig zijn. Voor Landschapsbeheer Oss is deze inspiratiemarkt de gelegenheid om ook onszelf in beeld te brengen en te laten zien wat jullie als vrijwilligers van deze geweldige organisatie zoal in de afgelopen 25 jaar tot stand hebben gebracht.

Tonnie van Hooff, coördinator.

Land van Ons, beter voor Osse natuur

Natuur in Oss is kwetsbaar.

Onze vijf organisaties hebben onder meer tot doel om de biodiversiteit te vergroten. Dat doen we met tal van activiteiten, zowel in onze directe leefomgeving (tuin en openbaar groen) als in het grote buitengebied van de gemeente. Op dit moment wordt verreweg het grootste deel van dat Osse buitengebied gebruikt voor intensieve landbouw.

Meer biodiversiteit

Bekend is dat de huidige manier van landbouw niet goed is voor de biodiversiteit, integendeel. Het rijk en de provincies proberen hier verandering in te brengen. Wij zijn er echter niet gerust op dat dit beleid voldoende is om de natuur in Oss te verbeteren. Wist u dat in een gebied waar landbouw is afgestemd op de natuurlijke omgeving vaak meer soorten planten en dieren voorkomen dan in een natuurgebied als Herperduin? Helaas heeft Oss nog nauwelijks landbouwgebied dat duurzaam (biologisch en/of ecologisch) wordt gebruikt.

Goede voorbeelden

Het is voor onze organisaties moeilijk om in Oss de landbouw te helpen verduurzamen. Landerij VanTosse geeft in het gebied de Stelt een voorbeeld. Ze pacht gemeentegrond voor kleinschalige landbouw afgestemd met de natuur. De producten die dat oplevert, zoals granen, hop en cranberryjam, zet de Landerij af in de regio.

Nieuwe kans: Land van Ons

In Land van Ons zien wij mooie kansen voor Oss. Het is een organisatie die flink aan de weg timmert om de biodiversiteit in landbouwgebied sterk te verbeteren. Het is een coöperatie die in 2019 is gestart als burgerinitiatief en nu landelijk werkt. Ze heeft al ruim 22.000 leden. Hun ambitie is een nieuwe 'ecologische hoofdstructuur', maar dan voor landbouwgrond, met een omvang van 300.000 ha. Dat is 15% van alle landbouwgrond in Nederland. De coöperatie koopt samen met Land van Ons landbouwgrond en de leden van de coöperatie worden dan mede-eigenaar. Daarmee draag je bij aan herstel van het landschap en biodiversiteit. Je kunt inleggen vanaf € 20/jaar, minimaal voor 2 jaar. Daarmee wordt de grond gekocht, waar vervolgens op natuurinclusieve wijze voedsel wordt verbouwd. Zie voor meer informatie de website: <https://landvanons.nl/>. In haar korte bestaan is het al gelukt om 2,4 miljoen m² landbouwgrond te verwerven en anders te beheren.

Ondergetekende organisaties vinden het Land van Ons een erg sympathiek initiatief en ondersteunen de doelstellingen van de organisatie van harte. Wij hopen dat onze leden/vrijwilligers er ook zo over denken. Wellicht kan het Land van Ons in Oss grond verwerven en kan er een samenwerking met de Landerij VanTosse ontstaan.

Met de juiste landbouw geven we de natuurwaarden in het landelijk gebied een boost in Oss! En dat sluit naadloos aan bij de ambities van alle vijf de organisaties:

- ✓ Landschapsbeheer Oss/Landerij VanTosse
- ✓ IVN Oss
- ✓ Stadse Boeren Oss
- ✓ Velt
- ✓ Hof van Oss

Henk Smouter

Herperduin (foto: Trinette Stolle van IVN Oss)

Hopveld uitgebreid

De samenwerking met de brouwers Twan Martens en Leon Bouten van de Schaijkse bierbrouwerij "Bier van de Zon" leidde ertoe dat we ons hopveld eens goed onder de loep gingen nemen.

Meer soorten hop

De succesvolle verwerking van de verse hop van de laatste hopoogst in het unieke bier "God van de Zon" was de aanleiding om de teelt, die de laatste twee jaar nogal te lijden had door de droogte, weer goed op poten te zetten. Zo was er vanuit de brouwers de wens om een aantal reeds aanwezige soorten uit te breiden en een paar nieuwe soorten toe te voegen. Een van de soorten betrof het oude ras "Groene Bel", een oud en vergeten variëteit uit de omgeving van Aalst (België), waarmee de brouwers een nieuw, maar op een authentiek recept gebaseerd bier willen ontwikkelen. Deze hopsort wordt nog maar weinig geteeld, maar gelukkig hebben we nog 50 van deze planten kunnen aankopen bij een Belgische hopteler.

Heel het hopveld op de schop

De planten zijn in nieuw aangelegde bedden aangeplant, we zijn benieuwd of ze dit jaar al voldoende hop kunnen leveren voor een eerste batch. Tegelijk hebben we de gehele layout van het hopveld op de schop genomen. Deze bleek in de praktijk niet heel erg efficiënt bij het onderhoud, vooral bij het maaien van de tussenliggende grasstroken. Samen met het op zonnepanelen gebaseerd watergeefstelsel verwachten we de teelt beter te kunnen begeleiden.

Noot: De naam van de brouwerij "Bier van de Zon" is afgeleid van de al sinds 1920 gesloten Schaijkse bierbrouwerij "de Zon".

Henk Smouter
www.biervandezon.nl

Waar hebben we gewerkt in eerste kwartaal 2023

We zijn het jaar, zoals al jaren gebruikelijk, begonnen met de traditionele nieuwjaarsborrel. Vast onderdeel van deze traditie is de befaamde "frietkar", je wil niet weten hoeveel frites er binnen een uur door onze vrijwilligers verwerkt wordt! Ook hadden we de primeur van een nieuw biertje, gebrouwen van de hop van ons hopveld, en ook de jeneverfles werd weer herontdekt. Kortom, geslaagde bijeenkomst, zo'n 80 vrijwilligers aanwezig en een goed begin van ons jubileumjaar met dank aan onze evenementenwerkgroep.

Foto: Anne-Marie Bollen

Flinke opkomst vrijwilligers

Het weer dit voorjaar was redelijk, weinig uitval en een droog februari. Wel soms koude, gure, frisse wind om de neus, maar gehard als onze vrijwilligers zijn, is dit nauwelijks een belemmering om gevolg te geven aan de wekelijkse uitnodiging om te komen werken op een van de vele natuurgebieden welke bij ons in beheer en onderhoud zijn. De opkomst op de dinsdagen ligt steevast zo rond de 25, waarvan dan een deel op de Tolstraat blijft voor de vaste werkzaamheden daar en het overige deel met onze busjes naar een van de natuurgebiedjes gaat. De reguliere vaste wekelijkse werkdag, waarbij de vrijwilligers rechtstreeks naar de werklocatie komen, ligt zo tussen de 25 en 30 vrijwilligers.

In veel locaties actief

Deze "basisgroep" vrijwilligers vanuit de Tolstraat was dit voorjaar op deze dinsdagen en reguliere werkdagen actief op maar liefst 17 verschillende locaties. Variatie gegarandeerd!! Zo waren we in de Achterschajksestraat om de bossingel aldaar tot aan het Ossermeer aan een zijde flink af te zetten. Hebben we op heel veel locaties knotwilgen geknot, o.a. langs het Deelenkanaal in Macharen, Hertogstraat in Herpen, Olijfstraatje in Lithoijen, op de Meerdijk bij het Ossermeer, langs de Wildsedijk tussen 't Wild en Maren-Kessel, langs de gracht in Ravenstein en op de Lange Del in Huisseling. Bijzonder en uitdagend knotwerk altijd weer op de kribben in de Poelstraat in Dieden, daar waren we 3 werkdagen actief. Een bijzondere opdracht dit in Berghem. We hebben daar 80 bomen en plm. 2000 grote maten struiken geplant. Het was er een beetje kaal vond men vanuit de Dorpsraad in Berghem, vandaar deze aanplantingen. Korte tijd na onze plantactie op deze locatie werd bekend dat de eerste 6 ha nieuw Bos van Oss in het najaar wordt geplant op de landbouwpercelen welke

wij op dit moment in pacht hebben op de Spaanderstraatsche Akkers. Dan heb je het over plm. 50.000 bomen en struiken!!

Bomen liggen klaar voor beplanting in de Spaanderstraatsche Akkers in Berghem (foto: Anne-Marie Bollen)

Ook ons hopveld is aan een grondige renovatie onderworpen, goeie vooruitzichten dus voor het nieuwe biertje. Ook van het project Oeverwal in Vogelvlucht in Lith en Maren Kessel is de 1e fase uitgevoerd, 170 bomen, kleine 9000 struiken voor hagen, 95 vleermuiskasten, 65 gierzwaluwkasten en 3000 m2 bloemenveldjes zijn dit voorjaar of worden binnenkort nog geplant of opgehangen. Behalve bovengenoemde activiteiten van de basisgroep zijn er in Lithoijen, Geffen en Kessel ook nog de lokale vrijwilligers actief, groep Maasdonk is vooral in Geffens Veld actief, groep Kessel vooral in de Kesselsewaard en rondom het Soldatenwiel, groep Lithoijen op diverse locaties in de kern Lithoijen, vooral ook in het Olijfstraatje aldaar.

Ook tuingroep liet zich horen

En dan hebben we natuurlijk ook nog onze tuingroep in de Landerij VanTosse. Wekelijks, vooral op de dinsdag- en donderdagochtend, worden daar de handen uit de mouwen en in de grond gestoken om de vele tuinproducten te planten en te oogsten. We houden er daar ook een klein verkoopwinkeltje op na, waar behalve voor onze eigen vrijwilligers ook steeds meer restauranthouders en buurtbewoners de weg naartoe weten te vinden.

Kortom, als ik dit zo opschrijf en dan denk hoe krijgen we/ze het voor elkaar daar bij die club, nou het antwoord is heel simpel: met zulke enthousiaste, gemotiveerde, gezellige vrijwilligers zoals jullie is dit bijna helemaal vanzelfsprekend.

Tonnie van Hooff/Henk Smouter, coördinatoren

Werkdag langs het Deelenkanaal bij Macharen (foto: Anne-Marie Bollen)

Paddenstoelen Deel 2

Ook al is het intussen winter, een nieuw jaar met goede voornemens, ik wil gewoon verder gaan waar ik gebleven ben, de parasieten dus.

Zoals gezegd deze parasieten tasten vaak de plant aan als hij verzwakt is en deze sterft dan langzaam af. Dat kan soms jaren duren. Mooie voorbeelden hiervan zijn bv. de biefstukzwam. Die vind je vaak aan de voet van een eik. Eerst is het oppervlak droog en fijn viltig, maar bij verouderen verslijmend en bij nat weer van de hoed afdruiwend en als bloederig sap van de hoedrand afhankelijk (foto 7). Je moet toch toegeven dat je er zo in zou willen bijten. Ook de prachtig zwavelgele zwavelzwam heeft zijn naam niet voor niets (foto 8). Bij het ouder worden verbleekt deze enorme paddenstoel. Hij is eenjarig, komt voor op verzwakte loofbomen. Vaak op dode stammen en stronken in parken, bossen en wegbermen. De dennenvoetzwam (foto 9) en de dennenkoor groeien op naaldbomen, zoals je zult begrijpen. En dan vooral op de zandgronden. Beide hebben een ietwat zurige geur. De dennenkoor heeft een witte groeiwand. Ze groeien vaak op afgestorven stronken. Ook de roodgerande houtzwam en de echte tonderzwam (foto 10) horen bij de parasieten. Vroeger bewaarde men een stukje van de tonderzwam in een tondeldoos en stak het in brand. Dat bleef dan heel lang smeulen en zodoende kon men tijdens werkzaamheden altijd een vuurtje maken. De echte tonderzwam kan heel oud worden op een boomstam en een omvang bereiken waarop een kind kan zitten. Allemaal zijn ze consolevormig. De sponszwam (foto 11) lijkt op een echte spons, heeft een aangename geur en smaakt nootachtig. Hij is eenjarig en algemeen op zandgronden. De berkenzwam (foto 12) zal iedereen wel kennen, beige van boven en de buisjes zijn wit aan de onderkant. Als een berk omgevallen is dan keren de berkenzwammen om, zodat de sporen aan de onderkant eruit kunnen vallen. Ze maken dus een kwartslag. Dit verschijnsel heet geotropie. Een heel bijzondere parasiet is de rupsdoder (foto 13). Deze groeit op de pop van een vlinder en steekt als een feloranje staafje uit de grond, vaak tussen mos. Waarschijnlijk al voor het verpoppen geïnfecteerd.

Mycorrhiza-paddenstoelen

Deze worden ook wel symbionten genoemd. Het is een samenlevingsvorm van paddenstoelen en planten waarbij ze voedingsstoffen uitwisselen aan elkaar. Ze profiteren van elkaar. De boom levert suikers voor de zwam en de zwam voedingsstoffen aan de boom, zoals water en nutriënten. Dit noemen we symbiose. Een heel algemene is de gele aardappelbovist (foto 14). Hij komt voor in loof- en naaldbossen, vooral op zure zandbodems. De sporen zitten in de buik, duizenden. Als hij open ploft, komen deze als een stofwolk naar buiten. Let op: adem ze niet in, want dat is heel slecht voor je longen. Kluiwzammen komen voor bij loofbomen op zandige, ietwat kalkhoudende bodems in bossen, parken en tuinen. Er zijn meerdere soorten bv. de zwarte en de witte kluiwzwam (foto 15), de schotelkluiwzwam, nonnenkapkluiwzwam, zadelkluiwzwam. De zwarte kom je nogal eens tegen langs een schelpenpad waar kalkresten in de gemalen schelpen zitten. De vliegzwam (bij berk vaak) en de panteramaniet (foto 16) (bij loof- en naaldbossen) zijn ook mooie voorbeelden van symbionten. Veel ridderzwammen en russula's horen ook bij deze groep. Soms hoor je het aan de naam waar ze bij horen: beukenrussula, gele berkenrussula (foto 17), vissige eikenrussula en de duivelsbroodrussula bij dennen. Russula's kun je herkennen aan de meestal stijve, brosse, witte steel

als een schoolkrijtje. Ook de boleten zijn mycorrhiziapaddenstoelen. We kennen allemaal het eekhoortjesbrood (foto 18) in lanen met eiken, beuk, den en fijnspar. En lekker.... De Oost-Europeanen weten dat ook. Maar let op, je kunt je lelijk vergissen. Soms lijken soorten op een heel giftige en dus kun je ze maar beter laten staan, zodat een ander ze ook nog kan bewonderen.

De genoemde soorten zonder foto moet je maar weer opzoeken op www.verspreidingsatlas.nl. Maar als je ze vindt in bos, park of langs de weg, is natuurlijk veel leuker. Een goed hulpmiddel om ze op naam te brengen is de app: Obsidentify. Wel niet altijd 100% zeker. En nu maar speuren en genieten van deze kleurenrijkdom, allerlei vormen en modellen. En wat hebben sommige toch grappige namen, hè!!!

Maria Michiels

7 biefstukzwam

8 zwavelzwam

9 dennenvoetzwam

10 echte tonderzwam

11 sponszwam

12 berkenzwam

13 berkenzwam

14 gele aardappelbovist

15 witte kluiwzwam

16 panteramaniet

17 gele berkenrussula

18 eekhoortjesbrood

A. van Leuken

06-54650884

LOON & GRONDVERZET

LITHOIJEN

Monument Vorstengraf Oss - 20 jaar

Het monument Vorstengraf Oss werd op 3 juli 2003 onder grote belangstelling door de toenmalige Commissaris van de Koningin van de provincie Noord-Brabant, Mr. F.J.M. (Frank) Houben, geopend.

Het 20-jarig jubileum grijpen we aan om de aandacht voor en betekenis van het unieke vorstengrafmonument te verbeteren. Dit doen we door het publiek te laten zien wat er sindsdien op wetenschappelijke gebied is toegevoegd aan de kennis over het Osse Vorstengraf. Daarnaast willen we laten zien wat het vorstengrafmonument in de laatste 20 jaar heeft betekend voor de regio. Ten slotte willen we ook de relatie met het zwaard op de rotonde in centrum van Oss naar voren laten komen, inclusief de relatie met Museum Jan Cunen.

Wie zijn we? Dat is Landschapsbeheer Oss, de Gemeente Oss, Stichting Archeologie Maasland, Weleer erfgoedcommunicatie, presentatie en advies, Museum Jan Cunen, Universiteit Leiden, Gert-Jan Bloemers, Oss Cultureel, Het Stadsarchief en de Stichting Vorstengraf Oss.

Wat gaat er gebeuren? Het vorstengrafmonument wordt opgeknapt. De beplanting, houten palen, verharding en dergelijke worden aangepakt. Het oude vervallen bankje wordt vernieuwd en krijgt de naam Gerard Smits bankje. Alle informatieborden worden vernieuwd en voorzien van actuele informatie. Over de vondsten komt een extra informatiepaneel bij de betonnen zitbank. Het zwaard wordt afgebeeld boven de aanwezige situla op het cortenstaal. We gaan een vlaggenmast plaatsen. Er komt een fietsroute-aanduiding vanaf het zwaard op de rotonde bij het Jan Cunen Museum tot aan het vorstengrafmonument. Er is bijzonder fraaie merchandising (replica's en sieraden) ontwikkeld. Het Stadsarchief en de gemeente Oss gaan hun informatie over het Vorstengraf zo nodig vernieuwen en onder de aandacht brengen. Er wordt een handzaam boekje in de reeks Ossensia 11 over de vorstengraven van Oss uitgegeven.

De website is inmiddels al vernieuwd: www.vorstengrafoss.nl.

In museum Jan Cunen is nu de permanente tentoonstelling de Wonderkamer of Villa CuriOssa te zien. Hier komt het Vorstengraf in voor. Vanaf 10 juni 2023 t/m 14 januari 2024 komt er een bijzondere tentoonstelling over 'vorstelijk' rijke ijzertijdgraven: Vorstengraf Oss, wagengraf Wijchen, Rhenen, Meerlo, Paalgraven, Slabroek en Baarlo. Op 10 augustus wordt er door voormalig Oss stadarcheoloog en kenner van de Vorstengraven, Richard Jansen, een lezing gehouden.

Grafveld Zevenbergen wordt ook meegenomen in het 20-jarig jubileum. Uit archiefonderzoek blijkt dat er nog een galg gestaan heeft op het grafveld Zevenbergen. Deze en de ander galg worden geplaatst op de oorspronkelijke plaatsen.

Wat zit er nog in de pipeline? Een grote projectie van het zwaard op de achterliggende wand van een bedrijfsloods. Zeer waarschijnlijk vindt de aftrap van de archeologiedagen plaats in het Jan Cunen Museum, 16-18 juni 2023. En wellicht komen er nog meer activiteiten die te maken hebben met 20 jaar Vorstengraf Oss.

Artikel aangeleverd door Peter van Nistelrooij (archeoloog)

Monument Paalgraven (foto: Jan Oomen)

Het wordt lente!!!

Ik zat in onze tuinkamer te lezen in een boek van Yvonne Keuls: Gemmetje Victoria. Een heerlijk boek en aan te raden om ervoor te gaan zitten.

Dan opeens hoor ik een bonk, kijk op, maar niets te zien door de grote ruiten van de schuifpui. Ook geen afdruk van een tortelduif die er tegenaan was gevlogen, zoals laatst tot twee keer toe was gebeurd. De vleugels waren erg mooi afgedrukt op de ruiten. Die beesten moeten maar eens een brilletje of lenzen aanschaffen. Op de weg vliegen ze ook altijd zo laat mogelijk van het wegdek op. Ik las weer verder....

Toch zat het me niet lekker. Ik stond op en ging door het keukenraam kijken en, och dan toch. Heel zielig lag op de stoep in de tuin een prachtige vink, een mannetje (foto vink). Heel mooi op kleur. "Die heeft vast achter een vrouwtje aangezeten", dacht ik nog. Ik snelde naar buiten om te kijken of ik hem nog kon redden. Hij lag zo scheef, beetje bloed stroomde uit zijn bek en lag daar tamelijk onbeweeglijk. Maar hij leefde wel. Heel voorzichtig pakte ik hem in mijn beide handen en liep er mee naar de waterbak in de tuin. Hij dronk wat en schudde zijn kopje. Zal hij het redden? Ik zette hem voorzichtig op de grond, maar hield hem in de gaten. Weer dronk hij wat en weer schudde hij zijn veren los. Plots zag ik dat hij een ver-groeiing aan zijn rechterpootje had. Het leek wel een mini-bloemkooltje. Even dacht ik nog dat het wat vuil was en probeerde het te verwijderen. Maar nee, het zat echt vast-gegroeid. Zou hij daarom de koers kwijt zijn geraakt? Was zijn vlieggedrag gestoord? Ik zal het nooit weten.

Even bleef hij zo zitten en eerlijk gezegd dacht ik dat hij de geest zou geven. Maar hij bleef leven en op een gegeven moment dacht ik zelfs dat het iets beter ging met hem. Het kopje stond weer wat rechter en hij keek beter uit zijn oogjes.

Toen heb ik hem rustig neergezet en bleef hem binnen in de gaten houden. Zo heeft hij wel een kwartier stilletjes gezeten, steeds op dezelfde plek. De andere vogeltjes waren alweer druk in de weer om hem heen. Als ie het maar redt...

Toen ik na een tijdje naar buiten liep, de achterdeur opende, vloog hij plotseling weg. Gelukkig. Dat zal wel goed komen. Nu zit ik steeds maar te kijken of ik hem kan herkennen aan zijn "bloemkoolpootje". Weer op zoek naar een vrouwtje misschien? Het wordt lente.

Maria Michiels

Veel over vogels

In het voorjaar is de drukte in de vogelwereld groot. De meeste trekvogels zijn weer terug in ons land en de informatie over de vogelstand is up-to-date, vooral na de tuinvogeltelling eind januari. Het broedseizoen staat weer voor de deur en de vogelaars hebben hun kijker en telescopen weer klaarliggen om te gebruiken op de populaire vogelkijklocaties.

Euro Birdwatch 2022

Om bij het begin te beginnen: in het kader van de Euro Birdwatch* 2022 die in heel Europa op 1 oktober voor de 27 keer plaatsvond, werden weer vele miljoenen trekvogels genoteerd. In Nederland waren vele honderden vogelaars actief op meer dan 100 telposten. Zij telden maar liefst in totaal 282.211 vogels, verdeeld over 199 soorten. Uit die bijna 200 soorten vogels heeft Birdwatch een top tien samengesteld. Die werd aangevoerd door de zanglijster met 60.938 vogels, gevolgd door de spreeuw met 35.917 vogels en met de vink met 28.756 vogels op de derde plaats. De kokmeeuw, met 5.061 vogels, stond op de 10e plaats.

Vogels steden gaan achteruit

Recent verscheen weer de nieuwe Stadsvogelbalans, die Sovon Vogelonderzoek Nederland samenstelde in opdracht van Vogelbescherming Nederland over de periode van 2007 tot en met 2021. Daaruit blijkt dat meer soorten uit de steden achteruitgaan dan vooruit. Vooral soorten die in parken, tuinen, struiken en struwelen leven, zoals merels, zanglijsters, staartmezen, groenlingen en fitissen hebben het zwaar. Een aantal laat zelfs een achteruitgang zien van meer dan vijf procent per jaar. Hier tegenover staat het positieve nieuws dat watervogels, zoals de kraakeend, met dertig procent toenemen. De oorzaken van de sterke afname van struikbroeders lijken vooral te liggen in het feit dat struwelen worden omgezet in gazons die strak worden gemaaid. Ook worden in tuinen dikwijls hagen en struiken door schuttingen vervangen.

Watervogels nemen toe

Wat de huizenbroeders betreft: vogels als gierzwaluw, huismus en spreeuw zijn sterk gebonden aan onze gebouwen omdat ze daar hun nesten hebben. De stadsvogelbalans laat bij deze groep een gemiddelde afname zien van tien procent. Voornaamste oorzaak hiervan is het isoleren van huizen, waardoor de nestgelegenheid verdwijnt. Daarnaast lijkt een oorzaak te liggen in het gebrek aan geschikt voedsel en geschikte plekken om te schuilen. En tenslotte de water- en moerasvogels: hun aantal neemt in dorpen en steden juist toe. Met name de verbeterde waterkwaliteit en aanleg van meer waterpartijen in bebouwd gebied zorgen hiervoor. Er zijn meer kraakeenden en ganzen in bebouwd gebied. Opvallend is dat de wilde eend nog steeds in aantal achteruitgaat!

*De Euro Birdwatch vestigt de aandacht op trekvogels en de gebieden die ze in Europa nodig hebben om bij te tanken voor hun reis. En het evenement maakt zichtbaar hoe groots het fenomeen vogeltrek is.

Dick Roza

www.sovonnederland.nl
www.vogelbeschermingnederland.nl

Samenwerken aan Brabants Programma Landelijk Gebied

De provincie staat voor grote maatschappelijke opgaven in het landelijk gebied. Samen met partners moet de provincie versneld aan de slag met (inter)nationale doelstellingen op het gebied van natuur, water en klimaat. Dit gebeurt via het Brabants Programma Landelijk Gebied.

Het Rijk wil natuur, stikstof, water en klimaat aanpakken in het landelijk gebied: het Nationaal Programma Landelijk Gebied. Elke provincie is verzocht om een provinciaal gebiedsprogramma op te stellen, als uitwerking van het Nationaal Programma Landelijk gebied. In Brabant noemen we dit het Brabants Programma Landelijk Gebied (BPLG). Gedeputeerde Staten hebben als opdracht samen met Brabantse partners een toetsbaar BPLG op 1 juli 2023 op te leveren. Op basis van het BPLG kan de provincie een beroep doen op het landelijk Transitiefonds Landelijk Gebied en Natuur.

Het BPLG vormt ook een belangrijke bijdrage aan het zgn. ruimtelijke voorstel, een integraal aanbod dat laat zien hoe we als Brabant de opgaven van het Rijk verbinden aan onze Brabantse ambities.

De eerste ambtelijke bijeenkomst over de invulling van het BPLG heeft plaatsgevonden op 2 februari 2023 met vertegenwoordigers van gemeenten, waterschappen, natuurorganisaties, landbouworganisaties en andere partijen in het landelijk gebied.

Bron: Provincie Noord-Brabant

Analyses bevestigen slechte staat natuur Brabant

De Natuurdoelanalyses van de Natura 2000-gebieden in Noord-Brabant laten een verslechterd beeld zien van de natuur. Aanvragen voor vergunningverlening met stikstofeffecten op Natura 2000-gebieden komen tijdelijk stil te liggen.

Projecten in alle sectoren van de Brabantse samenleving worden hierdoor geraakt. Op dit moment brengt de provincie in kaart wat de precieze gevolgen zijn. Ook wordt gekeken naar welke maatregelen zo snel mogelijk genomen kunnen worden om Brabant weer open te krijgen.

Natura 2000-gebieden verslechteren

Uit de Natuurdoelanalyses blijkt dat de natuur in de Brabantse Natura 2000-gebieden verslechtert. De verplichte Europese natuurdoelen kunnen met de huidige maatregelen niet worden behaald. De problemen worden veroorzaakt door een mix van verzuring, vermessing en verdroging, dat per gebied verschilt. Een diversiteit aan planten en bomen hebben hieronder te lijden en verdwijnen langzaam maar zeker uit de gebieden. Dat heeft onder meer tot gevolg dat het aantal insecten vermindert, waardoor in sommige gebieden bepaalde vogels en andere dieren niet meer kunnen leven. Als deze ontwikkeling zich verder doorzet, krijgen we een totale verschraling van de natuur. Dat heeft negatieve gevolgen voor klimaat, milieu, leefomgeving en gezondheid. Overigens geldt dit niet alleen voor Noord-Brabant. Een groot aantal provincies kampt met dit probleem.

Vergunningverlening

Het gevolg van de geconstateerde verslechtering is dat de vergunningverlening voor aanvragen met stikstofeffecten op Natura 2000-gebieden voorlopig stil komt te liggen. Deze ligt stil totdat de benodigde aanvullende maatregelen zijn geborgd en de effecten ervan voldoende zeker zijn. Projecten in alle sectoren van de Brabantse samenleving worden hierdoor geraakt. Voor projecten op het gebied van infrastructuur, landbouw, industrie, woningbouw, maar ook projecten om te verduurzamen kan in elk geval tijdelijk geen vergunningverlening plaatsvinden. Projecten waarbij geen sprake is van stikstofdepositie op de betreffende Natura 2000-gebieden kunnen wel worden uitgevoerd.

Aanvullende maatregelen

De provincie was al vroeg actief om de problemen aan te pakken met onder andere de Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof en de Gebiedsgerichte Aanpak. De Natuurdoelanalyses bevestigen de noodzaak. Helaas blijkt dat dit beleid nog niet voldoende is.

“We moeten onze aanpak uitbreiden en versnellen”, aldus gedeputeerde Hagar Roijackers. “Aanvullende maatregelen zijn nodig om aan de Europese doelstellingen te voldoen. En om de natuur – en daarmee onze leefomgeving – op orde te brengen. Het gaat daarbij zowel om maatregelen in de gebieden zelf als direct eromheen. Maar ook het verlagen van de stikstofdepositie van bronnen buiten het gebied is van belang.”

Dat kan de provincie niet alleen. Vanuit het Rijk is meer duidelijkheid nodig op het gebied van stikstof, vergunningverlening en landbouw. De provincie roept dan ook op om met deze duidelijkheid te komen, zodat de aanpak in zowel Brabant als in de andere provincies kan worden geïntensiveerd.

Over de natuurdoelanalyses

In opdracht van het ministerie van LNV maken alle provincies een gebiedsplan als onderdeel van het Nationaal Programma Landelijk Gebied. Op 1 juli 2023 moet het Brabants Programma Landelijk Gebied gereed zijn. Als onderdeel daarvan heeft de provincie de wettelijke taak om Natuurdoelanalyses te maken. In opdracht van de provincie hebben twee gespecialiseerde bureaus een natuurdoelanalyse gemaakt van 15 Natura 2000-gebieden. Voor de gebieden die deels in Brabant liggen staan andere provincies aan de lat om deze op te stellen. De provincie legt de natuurdoelanalyses op 1 maart voor aan de Ecologische Autoriteit. Deze toetst de kwaliteit van de analyses. Na advisering door de Ecologische Autoriteit vindt waar nodig aanpassing plaats.

Bron: Natuur en landschap Provincie Noord-Brabant

Natuurparkje Lithoijen

Dit labyrint wordt aangelegd in natuurparkje Lithoijen. Het labyrint heeft een universele betekenis en is niet voorbehouden aan enkele religieuze of culturele traditie. Overal ter wereld is het labyrint te vinden en sommigen zijn al 4000 jaar oud. De cirkel is de klassieke basisvorm. Je vindt ze ook in andere vormen en van verschillende materialen gemaakt.

Manuscript van Boëthius

Het labyrint is gevonden in een elfde eeuwse manuscript dat gemaakt is in de abdij van Abingdon, Engeland. Het is vernoemd naar de abdij en staat nu bekend als het Abingdon labyrint. Door The Labyrinth Builders is in 2009 in de St Michaels and All Angels Church in Abingdon een Abingdon labyrint aangelegd.

Tonnie van Hooff

Het labyrint van Abingdon.

Het labyrint heeft een universele betekenis en is niet voorbehouden aan enkele religieuze of culturele traditie. Overal ter wereld is het labyrint te vinden en sommigen zijn al 4000 jaar oud. De cirkel is de klassieke basisvorm. Je vindt ze ook in andere vormen en van verschillende materialen gemaakt.

In Europa zien we labyrinten uit de Keltische tijd, de Griekse tijd, de Romeinse tijd en de vroeg christelijke cultuur. In Nederland kom je ze tegen o.a. voor de Lambertuskerk in Veghel, voor de kapel van het sanatorium Dekkerswald in Groesbeek en op de Waalkade in Nijmegen.

Het labyrint is geen doolhof.
In een doolhof heb je keuzemomenten en doodlopende paden. Zo kun je de weg verliezen. In het labyrint volg je de weg en kom je altijd in het centrum uit.

Het labyrint dient als plaats van bezinning.
Het lopen van een labyrint is te vergelijken met de drievoudige weg van een pelgrim: loslaten, ontvangen en toelaten. Hoe mooi is het om in deze prachtige omgeving het labyrint te lopen!

“Op de weg naar binnen laat je los wat je achter je wilt laten. In het centrum van het labyrint mag je ontvangen, bijvoorbeeld inzicht in een vraag. Vanuit het centrum loop je weer terug op weg naar buiten en overweeg je het inzicht wat je gekregen hebt. Ook kan het lopen van een labyrint helpen om je hoofd leeg te maken. Het is een ontspannen vorm van loomeditatie en brengt je meer innerlijke rust.”

Manuscript van Boëthius

Het labyrint is gevonden in een elfde eeuwse manuscript dat gemaakt is in de abdij van Abingdon, Engeland. Het is vernoemd naar de abdij en staat nu bekend als het Abingdon labyrint. Het manuscript is een kopie van een van de werken van Boëthius, een Romeinse senator, consul en filosoof uit de vroege zesde eeuw.

Herpensche Heide werd Herperduin

"Herpen was een arm land: 's winters in het water en 's zomers in het zand." Eeuwenlang hadden de Herpenaren daarmee te stellen. Tijdens de wintermaanden kwam het water van de Beersche Maas meestal tot de Erfdijk, soms ook erover- of erdoorheen. Enkele nog bestaande wielen zijn de stille getuigen daarvan. Maar na zware regenbuien stroomde er ook vanuit het hoger gelegen heidegebied ten zuidwesten van het dorp – het huidige Herperduin – water in de richting van de bebouwde kom. En in het zomerseizoen begon vanuit hetzelfde gebied het zand te stuiven, ook over de akkers van de boeren. Misoogsten waren vaak het gevolg. In dit artikel leggen we het vergrootglas op dit gebied, dat in betrekkelijk korte tijd transformeerde van een open heidevlakte met zandverstuivingen tot een heuvelachtig naaldbos.

Vrij uitzicht tussen Uden en Ravenstein

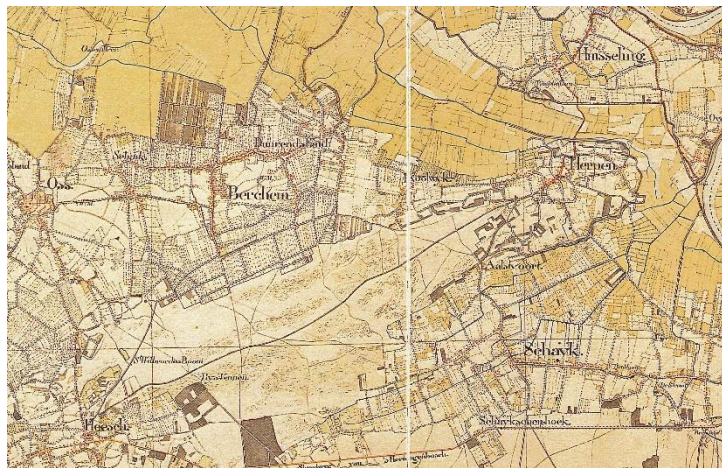
In 1748 stond de Engelse tekenaar Thomas Sandby boven in de middeleeuwse kerktoeren van Nistelrode, ongeveer op het hedendaagse bedrijventerrein nabij de A-50. Hij was meegekomen met een Engels-Hannovers leger van ongeveer 20.000 man, dat bivakkeerde in tenten op de heide rondom de kerk. Vanuit de toren kon Sandby de kerken en molens van Heesch, Oss, Berghem, Herpen, Schaijk, Zeeland en Uden goed zien. Zelfs het kasteel, de molen en de Luciakerk van Ravenstein tekenden zich af aan de horizon, want het natuurgebied dat in 2023 de Maashorst wordt genoemd (dus inclusief Herperduin!), was in 1748 grotendeels met heide begroeid. Zodoende liepen de heidevelden van Heesch, Oss, Berghem, Herpen, Schaijk, Uden en Nistelrode in elkaar over. Vooral als gevolg van overbegrazing had de heide her en der, zeker ook bij Herpen, plaats gemaakt voor zandvlaktes en -duinen. Op de achttiende-eeuwse Meierijkaart van Verhees is dat goed te zien.

Fragment van de Meierijkaart van Verhees (1794). De verticale stippellijn in het midden is de grens tussen het Land van Ravenstein en Staats-Brabant.

Het gebied Herperduin ligt op een dekzandrug die na de Weichselijstijd (tot 10.000 v.Chr.) is ontstaan als gevolg van aanhoudende droge westenwinden. Niettemin moet een groot deel van het hele Maashorstgebied in de vroege middeleeuwen begroeid zijn geweest met bos, bestaande uit eiken, berken en op een aantal plekken ook beuken. Na 1100 nam de bevolking toe en werd de grond rondom de dorpen in cultuur gebracht. Het bosareaal nam zienderogen af, want hout was het belangrijkste bouw materiaal. Bovendien diende het als brandstof voor de haarden, kachels en ovens. Uiteindelijk maakten de bossen plaats voor een open heidelandschap met slechts hier en daar wat hogere begroeiing. En we meldden al dat als gevolg van overbegrazing de heide verdween en het onderliggende zand hier en daar de overhand kreeg.

Niettemin bleven Herpenaren in de negentiende eeuw heide aanplanten om het zand vast te leggen en dus verstuiving tegen te gaan. Na de bloei werden de dorre heistengels gesnoeid en meegenomen naar de potstal, waar ze als strooisel op de stalvloer werden uitgespreid. In de loop van de winter raakte het strooisel vermengd met de uitwerpselen van de op stal staande koeien en in het voorjaar kon het mengsel als stalmest worden uitgereden over de akkers en weilanden.

Herperduin op topografische kaart omstreeks 1840

Herperduin omstreeks 1840

In 1845 was Herperduin nog steeds een open gebied met heide, zandduinen en zandvlaktes. Midden door Herperduin liep sinds 1790 de zandweg van Heesch naar Herpen, duidelijk georiënteerd op de torens van beide toenmalige dorpskerken. Staande bij de middeleeuwse kerk van Heesch (nabij rotonde 't Kruispunt) kon je toen de kerktoeren van Herpen zien! Halverwege Herperduin zien we een kleine knik in de weg. Vlak naast die knik bevond zich de laagte waar het Ganzenven ontstond. Het was destijds weiland dat bij hoog water of na fikse regenbuien onderliep en dan tijdelijk een rustplek voor ganzen werd. Ook op andere plekken in Herperduin ontstonden vennen. En dichtbij bij het dorp was men al begonnen met het aanplanten van bos, blijkens de donkere plekje op de kaart.

Eerste bebossing

Ruim zestig jaar later, omstreeks 1910, is vooral in het Berghemse deel van Herperduin (dat door Berghemnaren Hoessenbosch wordt genoemd), veel bos aangeplant. In de gemeente Herpen daarentegen zijn alleen de oostelijke uitlopers van de zandvlakte spaarzaam met bomen beplant om in elk geval daar het zand vast te houden. Zie de beide kaarten van omstreeks 1910 met elk een helft van Herperduin. Houdt er wel rekening mee dat de heidevelden verschillend zijn ingekleurd: op linker kaart oud roze en op rechter kaart licht bruin.

Herperduin op 2 topografische kaarten uit de jaren 1895-1910

Werkbezoeken van Commissaris Koningin

Op 25 mei 1904 bracht de Commissaris van de Koningin in Noord-Brabant, mr. A.E.J. baron van Voorst tot Voorst, een werkbezoek aan de gemeente Herpen. Bijzonder is dat hij van zijn werkbezoeken een dagboek bijhield. Over Herpen schreef hij: "Ik heb aan B. en W. geraden om advies te vragen aan de Heide Maatschappij, om te weten op welke wijze zij de 354 H.A. gemeentegronden het best konden maken. Het raadhuis moet noodzakelijk verbouwd; de benodigde gelden staan op de begroting van 1904." En de baron constateerde ook: "Er is veel armoede in Herpen; op de zandbergen in de heide bouwden de mensen maar raak. Velen moeten buiten de gemeente, vooral in Duitschland, het brood gaan verdienen."

Eindelijk actie

Vier jaar later, op 1 april 1908, bleek de gemeente Herpen nog niets met het advies van de Commissaris te hebben gedaan. Deze drong er opnieuw op aan "om zich in contact te stellen met de Heide Maatschappij of met Staatsbosbeheer." Pas in 1914 besteedde de Herpse gemeenteraad serieus aandacht aan deze kwestie, maar dat was niet haar verdienste. Immers, al in 1910 was het Rijk met een in financieel opzicht aantrekkelijke regeling gekomen. Gemeenten konden een renteloos voorschot van 80% van de kosten van ontginning en bebossing krijgen en hoefden dat pas na 50 jaar terug te betalen. Dat was aantrekkelijk, want na 50 jaar waren deze bossen merendeels kaprijp en brachten ze dus geld op. Het betrof dan vooral naalddhout, bestemd voor de kolenmijnen in Limburg. Bovendien zou er voor werkloze inwoners van de betrokken gemeenten werk dichtbij huis zijn. In onze regio telde dat wel mee, want noodgedwongen moesten veel, vooral wat jongere mannen in Duitsland gaan werken en die waren dan vaak maandenlang weg uit hun dorp. Schaijk ging in 1911 als een van de eerste gemeenten met het Rijk in zee. Herpen, waar men ongetwijfeld de kat uit de boom had gekeken bij de buurgemeente, volgde drie jaar later: op 22 juli 1914 nam de gemeenteraad het besluit dienaangaande. De hoofdmoot van het ontginnings- en bebossingsproject betrof de 365 hectaren van Herperduin, toen Herpensche Heide genaamd. De heide besloeg 185 hectaren, verder waren er 113 hectaren stuifzand, 52 hectaren bos en 15 hectaren vennen. Tot dan toe werden er alleen heideplagen gestoken met de laatste jaren een gemiddelde opbrengst van ongeveer 20 cent per hectare.

Het project zou voorlopig een periode van tien jaar beslaan, tot 1924, en worden uitgevoerd onder leiding van een boswachter van Staatsbosbeheer. En inderdaad mocht worden verwacht dat dankzij het project werklozen en mensen die anders aangewezen waren op werk elders, in Herpen werden ingezet. Het dagloon zou 's zomers f 1,30 tot f 1,40 en 's winters f 1,- tot f 1,10 bedragen. Al tijdens de winter 1914-1915 waren inderdaad veel arbeiders aan het werk in Herperduin. En de Commissaris van de Koningin kreeg op 19 augustus 1920 te horen dat al 97 hectaren heide bebost waren. Alles groeide goed en "men wil er mede doorgaan tot de geheele heide ± 340 H.A. ontgonnen zal zijn." Drie jaar later, op 31 juli 1923, meldde de baron: "Van den winter waren er 60 werklozen; deze werden te werk gesteld in de ontginningen van het Staatsboschbedrijf. Toen het daarvoor toegestane geld verwerkt was, liet de gemeente nog f 1250,- verwerken op hare kosten, met 25% werklozen steun van het Rijk. Er zijn thans 115 H.A. dennenbosch aangelegd, en 12 H.A. weiland."

Boswachter Leenders, rechts, geeft uitleg over de jonge bosaanplant aan drie Herpenaren.

Bebossing in crisistijd

Ook tijdens de economische crisis in de jaren '30 werd er in Herperduin nog stug doorgewerkt. Vanaf 1931 kon daarvoor gebruik worden gemaakt van de werkverschaffing. In 1935 bedroeg het aantal tewerkgestelden gemiddeld 125 per week. De meesten werkten "in het gemeentelijk bebossingsterrein: graven van vijvers, spitten en omplaggen, aanleg van rijwielpaden, verbeteren van boschwegen." Een en ander geschiedde nog steeds onder de leiding van Staatsbosbeheer in Utrecht. Wel betaalde de gemeente Herpen de loonkosten van een voorwerker, wiens jaarloon in 1936 f 1078,- bedroeg. Op de kaart van einde jaren '30 zag Herperduin er dus heel anders uit dan op alle voorgaande kaarten.

Herperduin op topografische kaart omstreeks 1939

Loopgraven

Tijdens de periode voorafgaand aan de Duitse inval in Nederland – 10 mei 1940 – werden de in Oost-Brabant gelegerde militairen vooral ingeschakeld bij de aanleg en versterking van de Peel-Raamstelling tussen Grave en de Belgische grens. Ook bij Uden en Herpen vonden werkzaamheden plaats, onder andere aan loopgraven in Herperduin. Daarbij kreeg het leger daadwerkelijke ondersteuning vanuit Heesch. Burgemeester Offermans had een 400-tal werkloze mannen ondergebracht in een "arbeidersbataljon", door hem betiteld als "Heesche Arbeidsdienst" (HAD). In blauwe overalls en met schoppen over de linkerschouder marcheerden zij dagelijks naar hun werkplek, onder aanvoering van Offermans.

Gemobiliseerde soldaten aan het werk nabij Herperduin

Herperduin na 1945

Enkele jaren na de oorlog, op 16 november 1950, maakte streekkrant Het Huisgezin de balans op van de Brabantse bebossingsprojecten. In het artikel kwam de gemeente

Schaijk tot 546 hectaren en de toen voormalige gemeente Herpen tot 387 hectaren. Vrijwel heel Herperduin was begroeid met bos. Zeker naoorlogse generaties kennen het niet anders dan als een voor recreatie aantrekkelijk bosgebied. Het is dan ook niet vreemd dat in Herpen massaal werd geprotesteerd, toen de gemeente Oss in 2006 in Herperduin een bosvormingsproject opstartte. Inmiddels is nabij het Ganzenven de heide weer terug van weg geweest, en het moet gezegd: dat ziet er elke nazomer weer prachtig uit! En de heide heeft hier de oudste rechten, toch?

Henk Buijks

Markiezeniek Amelisweerd "Boom van het jaar 2022"

Bij de vijfde editie van de "Boom van het Jaar" in Nederland is de 200 jaar oude Markiezen- of Protesteik op landgoed Amelisweerd bij Utrecht met een record aantal van 37.000 stemmen verkozen tot "Boom van het jaar 2022". De oude boom staat symbool voor het protest tegen de verbreding van de snelweg A 27. Voor die verbreding moet een groot aantal bomen worden gekapt.*

Strijden voor Europese titel

Als winnaar van de "Boom van het Jaar"-verkiezing moet de Markiezeniek, vernoemd naar de markies Henry Maximilien de St Simon, die rond 1800 een bos liet aanleggen op landgoed Amelisweerd, Nederland nu in Europa gaan vertegenwoordigen bij de Europese verkiezing, waar 15 landen aan deelnemen. De winnaar van de "Europese Boom van het jaar" 2022, de 400-jarige eik in Dunin in Polen is o.a. een geduchte tegenstander, tegen wie onze Markiezeniek het erg moeilijk zal hebben. In totaal werden bijna 44.000 stemmen uitgebracht. Op de tweede plaats, met 1.374 stemmen, eindigde de Koortsboom in Overijssel. Derde, met 971 stemmen, werd de monumentale Kaukasische vleugelnoot in Hoofddorp. De Nederlandse verkiezing voor boom van het jaar wordt georganiseerd door SBNL Natuurfonds. De Europese verkiezing "Tree of the Year" bestaat sinds 2011 en wordt georganiseerd door Environmental Partnership Association.

Dick Roza

* Het is niet voor het eerst dat een protestboom de verkiezing van het jaar wint. In 2018 won de zogenaamde "Troeteleik", die (nog steeds) in de middenberm van de snelweg 58 staat.

www.boomvanhetjaar.nl

“Amerikaanse vogelkers verdwijnt dit jaar uit Loonse- en Drunense Duinen”

Over de herkomst en de bestrijding van de Amerikaanse vogelkers (ook wel bospest genoemd) hoeven we onze vrijwilligers niets meer te vertellen. We bestrijden deze invasieve exoot al vanaf het begin van onze oprichting (2008) en weten dat het vrijwel onmogelijk is om de boom uit te roeien. Ter opbeuring hieronder een positief bericht uit de Loonse- en Drunense Duinen!

Amerikaanse vogelkers in bloei

Bestrijding, vechten tegen bierkaai!

In het natuurgebied de Loonse- en Drunense Duinen is de Amerikaanse vogelkers bepaald geen nieuwkomer, want deze Noord-Amerikaanse soort werd er al ongeveer 100 jaar geleden aangeplant. Bosbouwers zagen voor de arme naaldbossen wel heil in deze bladverliezende loofboom ter verbetering van de bosbodem. Door ze aan te planten aan de rand van dennenopstanden waren het ook goede brandvertragers. Daarnaast had je in het bosgebied van de duinen honderden particuliere recreatiepercelen, waar de snelgroeiende vogelkers als erfafscheiding een geliefde soort was. Al in de jaren vijftig werd de keerzijde merkbaar. De vogelkers bleek een soort met een zeer dominant karakter, die letterlijk geen ruimte en licht laat aan andere bosplanten en bomen en zo een plaats inneemt van soorten die hier oorspronkelijk voorkomen. De bestrijding werd al in de vorige eeuw opgepakt, maar het bleek vechten tegen de bierkaai.

Groot enthousiast team

Daarom startte Natuurmonumenten in 2003 de zogenaamde “combat-teams”, die nu dus al 20 jaar iedere week, jaar in jaar uit, heel planmatig de vogelkers te lijf gaan. De boompjes moeten met wortel en al worden verwijderd. Zijn ze te groot, dan worden ze geringd om langzaam af te sterven. Of ze worden op heuphoogte afgezaagd, waarna de uitlopers nog tot vijf keer worden gesnoeid om het boompje uit te putten. De 60 vrijwilligers van het begin zijn er inmiddels 140 geworden. In 13 teams werken zij ieder per jaar ongeveer een kwart van het 1800 hectare grote bosgebied af. In 2022 werd zelfs een derde

deel onder handen genomen. En dan zijn er ook nog 19 “vliegende keeps”, die alles minutieus naspeuren.

Lange adem nodig!

Deze werkwijze werpt nu zijn vruchten af, want er zijn bijna geen zaad dragers meer over. Boswachter Gerard van den Burg van Natuurmonumenten is opgetogen: dit jaar zal de laatste vogelkers met zaden in het bosgebied sneuvelen. Dat betekent niet dat het werk voor de “combat-teams” er op zit. In de bodem zit nog wel een voorraad zaad, waarmee de vrijwilligers nog 15 jaar van de straat blijven! Dat zaad komt tot ontkieming, maar het is dan vooral een kwestie van iedere 3-4 jaar zaailingen uitsteken. Een zaag zal er dan niet meer aan te pas komen. Het is duidelijk dat de bestrijding van de vogelpest een zeer lange adem vereist, maar vooral ook veel trouwe vrijwilligers, die in hun vrije tijd hun handen uit de mouwen steken. Zonder die inzet is een gebied als de Loonse- en Drunense Duinen niet te beheren!

Met dank aan Natuurmonumenten. (Dick Roza)

Aftrap Osse Textielrace

Op 2 maart jl. gaf wethouder Dolf Warris de aftrap van de Osse Textielrace. Dat deed hij op basisschool De Lockaert aan de Bessenlaan in Oss. De wethouder sprak over het belang van recyclen en repareren van oud-textiel.

Wat houdt de Textielrace in?

Tien basisscholen uit de gemeente Oss gaan vier weken lang de strijd aan met gebruikt en kapot textiel. Tijdens de race leren kinderen op een leerzame en interactieve manier over onderwerpen als consuminderen, de invloed van het maken van textiel op mens en milieu, reparatie, hergebruik en recyclen. Na een gastles van enthousiaste experts zijn de leerlingen klaar om hun steentje bij te gaan dragen aan het circulair maken van Nederland. Dat wil zeggen: consumeren zonder een blijvende aanslag op de leefwereld en het milieu. Dit doen ze door in de volgende weken zoveel mogelijke gebruikt en kapot textiel in te zamelen of te repareren. Ook buurtbewoners kunnen helpen! Zij kunnen hun textiel namelijk aanbieden op www.textielrace.nl. Leerlingen komen het textiel dan aan huis ophalen. De deelnemende school die per leerling het meeste inzamelt wint een schoolreis naar het TextielMuseum in Tilburg.

Waarom doen we dit?

Per jaar belandt er tien kilo textiel per Nederlander in de restcontainer. Dit wordt verbrand. Of de kleding blijft jaren in onze kasten hangen zonder dat we deze aantrekken. Zonde! Want onze kleding kan vaak prima hergebruikt of gerepareerd worden. Textiel dat wel wordt ingezameld in inzamelcontainers raakt ook vaak vervuild doordat mensen vies en nat textiel in de container gooien. Daarom creëert de Textiel Race bewustzijn over het belang van recycling en hergebruik bij

kinderen en hun omgeving!

De Textiel Race Oss is van 6 maart tot 30 maart 2023. De race is een initiatief in samenwerking met de gemeente Oss en de Kringloopbedrijven Maasland. Zij zorgen ervoor dat het ingezamelde textiel bij gerenommeerde recyclers terecht komt. De mooiste kleding gaat naar de kringloopwinkel.

Kort Nieuws

Wandel en fiets-tochten met een IVN-natuurgids

Zondag 23 april

Natuurwandeling
Ruimte voor de rivier
11.00-13.00 uur, 5 km
Vertrek: Parkeerplaats uitkijktoren a/d Oijjense Benedendijk, Oijen

Vrijdag 5 mei

Avondwandeling
Schemering en volle maan
19.30-21.00 uur, 5 km
Vertrek: Parkeerplaats Hoesensbosch, Berghem

Zaterdag 3 juni

Natuurfietsstocht
Kildonkse molen en kasteel Heeswijk
10.00-16.00 uur, ca 40 km
Vertrek: Parkeerplaats NME, Joost v/d Vondellaan, Oss

Woensdag 18 juni

kinder-doe-activiteit
Waterdierjes scheppen
10.00-12.00 uur, 2 km
Vertrek: NME/Kinderboerderij De Elzenhoek, Oss
Kom zo veel mogelijk op de fiets!

Zondag 25 Juni

Natuurfietsstocht + wandeling
Beverexcursie Eendenkooi
10.00-12.00 uur, 4 km
Vertrek: Vertrek per fiets: parkeerplaats Burchtplein in Oss, vanaf de 'halve bol'

Trinette Stolle
Coördinator IVN Natuurgidsen
Oss

Wandelnet kreeg nieuw logo

Nadat "Wandelnet" vorig jaar gestart was met het aanscherpen van de positionering, voelde men dat ook de huisstijl wel een opfrisser kon gebruiken. In de "Handwijzer" (de nieuwsbrief van Wandelnet) van januari kondigt de wandelorganisatie dan ook trots een nieuw logo aan, het vierde sinds de oprichting in 1980.

Wandelgeluk, veiligheid en fun

Het nieuwe logo laat zien waar Wandelnet voor staat: een organisatie die zich, samen met zo'n 1.000 vrijwilligers, inzet voor mooie wandelroutes in Nederland voor de 10,5 miljoen wandelaars die ons land telt. Simpel en herkenbaar. Men gaat voor wandelgeluk. Voor iedereen die zich te voet verplaatst in de stad of daarbuiten. Daarbij gaat men constant voor kwaliteit, veiligheid en de "fun" van de wandelroutes. Wandelnet is altijd in beweging.

Ook actief in de politiek

Bij wandelen komt meer kijken dan je in eerste instantie vaak denkt. Niet alleen het uitzoeken van mooie wandelroutes en het zorgen voor toestemming om ergens te mogen lopen of markeren, maar in ons compacte land is het ook een uitdaging de kwetsbare infrastructuur van de wandelaar te beschermen en te behouden. Daarom zet Wandelnet zich ook in om politiek aandacht te vragen voor wandelen, zodat provincies en gemeenten zorgen dat er ruimte is om veilig en aantrekkelijk te voet te gaan en "oversteekplaatsen" niet zomaar worden opgeheven. Dat doet men natuurlijk niet alleen. De inzet van de bijna 1.000 vrijwilligers en de steun van haar partners zijn hierbij onmisbaar! (DR)

www.wandelnet.nl

2023: "Jaar van de meervleermuis"

De Zoogdiervereniging heeft, samen met ARTIS en talloze vrijwilligers, de meervleermuis uitgeroepen tot boegbeeld van het jaar 2023, want de laatste jaren heeft die vleermuis het erg moeilijk!

Grote kraamgroepen

De meervleermuis is wereldwijd behoorlijk zeldzaam, maar van oudsher zijn er in Nederland aardige aantallen aanwezig. Het is namelijk een typische soort voor uitgestrekte meren, kanalen en moerassen, waar ons land zo rijk aan is. De meervleermuis is daarmee een echt Nederlands boegbeeld, vandaar dus zijn uitverkiezing in 2023 als "Jaar van de Meervleermuis". Maar liefst 29 procent van de vrouwtjes van de Europese populatie krijgt haar jongen in Nederland. De vrouwtjes leven in grote kraamgroepen van 100 tot 400 dieren die zeer plaatstrouw zijn aan hun verblijfplaats. Er zijn 65 tot 70 kraamgroepen in Nederland, die ongeveer 175 gebouwen gebruiken als kraamverblijf.

Gebrek aan hangplekken

Landelijk neemt het aantal meervleermuizen in ons land al jaren af, van rond de 11.000 dieren in 1994 naar 7.000 dieren in 2021, met vooral de laatste jaren een sterke daling. Er zijn problemen met hun voedselaanbod (insecten), gebrek aan donkere plekken door onze lichtbronnen en verlies van verblijfplaatsen door isolatiemaatregelen voor de energietransitie. Door de verborgen nachtelijke leefwijze is er nog héél veel wat we niet weten over deze vleermuizen. (DR)

Vrijwilligers trokken 3.000 boompjes uit grond

In het kader van de actie "Meer bomen nu" trokken op 6 januari zo'n 20 vrijwilligers uit tal van organisaties in het natuurgebied de Gement (nabij de Moerputtenbrug) in Vught 3.000 berkenboompjes van zo'n 2 meter uit de grond. De boompjes krijgen een tweede leven elders, waar ze uit kunnen groeien tot bossen. De eerste boom werd geoogst door gedeputeerde Hagar Roijackers.

Boompjes krijgen tweede leven

De openingshandeling van het derde seizoen van de actie "Meer Bomen nu", waaraan 6 provincies, drie gemeenten, de Landschappen, Staatsbosbeheer, Prorail, om 1 nieuwe energie, IVN Natuureducatie, Natuurmonumenten, De Re-classering en "Struikroven" deelnemen, werd gedaan op Landgoed Beukenrode in Doorn door Christianne van der Wal, Minister van Natuur en Stikstof. Het doel van de actie is om overdadige en ongewenste zaailingen te oogsten uit natuurgebieden. Deze worden vervolgens gegeven aan boeren, burgers en natuurgroepen, die willen planten. Zo verplant men boompjes en struiken van een kansarme naar een kansrijke plek. Meer Bomen gaf in de afgelopen 2 jaar al 800.000 zaailingen en stekken gratis weg met een succespercentage van 80%. Het doel is om jaarlijks een miljoen bomen te planten in Brabant. (DR)

LOONBEDRIJF PETER LOEFFEN

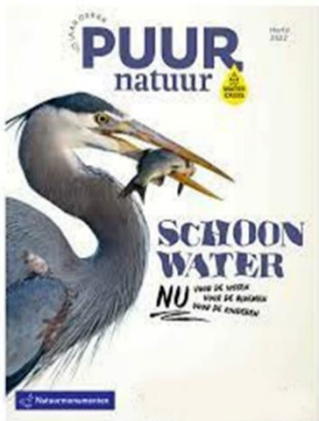
Waterstraat 5, 5374 KB SCHALJK • Tel.: 0486-461505 • Fax: 0486-464230

Watercrisis moet stoppen!

Het gaat slecht met de kwaliteit van het oppervlaktewater in Nederland. Ons water is zo ongeveer het vieste van Europa. Slechts minder dan 1% van ons water voldoet aan de "Europese Kaderrichtlijn Water" uit 2000! Maar óók de drinkwatervoorziening is in het gedrang; er dreigt een tekort in de nabije toekomst!

Grote opbrengt petitie

Het was dus daarom dat Natuurmonumenten via haar kwartaalmagazine "Puur Natuur" vorig najaar een landelijke petitie startte om de watercrisis te stoppen. Het hoofdartikel van 6 pagina's was eraan gewijd en verder speelde het water in ons land een grote rol in tal van artikelen over recente en oude waterprojecten, waterplanten en grote- en kleine waterdieren. We zijn benieuwd naar het vervolg van de petitie, die ruim 102.000 reacties opleverde. (DR)

www.waterpetitie.nl

Succesvolle Egeltelling 2022

Vorig najaar werd, voor de veertiende keer, de nationale egeltelling gehouden in ons land. Maar liefst 3900 mensen deden aan de telling mee. Ze telden in totaal 9400 egels, waaronder ook tal van overleden dieren (verkeersslachtoffers). Sinds de eerste telling in 2009 zijn er niet zoveel egels geteld!

Onbekende egelziekte

Hoewel het dus goed gaat met de egelpopulatie, heerst er al enkele jaren een onbekende besmettelijke en vaak dodelijke ziekte onder de egels in ons land en in België. Van de zieke dieren die bij dierenambulances en opvangcentra werden binnengebracht, geneest slechts 30 tot 40 procent. De universiteiten van Utrecht en

Wageningen, het RIVM en het Dutch Wildlife Centre zijn nog steeds druk bezig om de oorzaak van de egelziekte op te sporen.

Ook egels in uw tuin?

Veel mensen zijn gek op de stekelige beestjes, die vanaf oktober in winterslaap gaan en die in de tuin ook nog eens veel ongedierte opruimen. Wilt u ze ook in uw tuin? Zorg dan voor afwisseling in uw tuin met grasvelden, struiken, andere planten en rommelige plekken. Maak ook doorkruipgaatjes in de schutting. Als je de tuinen van meerdere burens op deze wijze met elkaar verbindt, ontstaat een zogenaamde "Egelsnelweg". Met de droge zomers van de afgelopen jaren is het fijn als je een schaalpje water en eventueel kattenbrokjes in je tuin zet. Kies niet voor melk, want dat is zeer slecht voor de egel. Als je een egelhuisje koopt of zelf maakt, kan de egel daar schuilen en misschien zelfs jongen in krijgen. Voor wie het leuk vindt om het hele jaar door de aanwezigheid van egels en andere dieren in zijn tuin door te geven kan meedoen met de "Jaarrond Tuintelling". (DR)

Scholekster vogel van het jaar 2023

Ieder jaar kiezen Vogelbescherming en SOVON Vogelonderzoek Nederland een "vogelsoort van het jaar". Die vogel krijgt extra aandacht d.m.v. onderzoek en publiciteitsactiviteiten. In 2023 staat de scholekster weer in de schijnwerpers. Wéér, want ook 2008 was een jaar van de scholekster.

Populatie 30% van 50 jaar geleden

Het gaat niet goed met de scholekster in Nederland. Op basis van de laatste telling schommelt de broedpopulatie in ons land tussen de 30.000 en 36.000 dieren. Dat is nog maar 30% van de populatie halverwege de jaren 80. Daarmee is deze soort hetzelfde lot beschoren als bijvoorbeeld de grutto en de Kievit. Vergeleken met deze andere weidevogels heeft de scholekster nog méér problemen en maakt daarmee

zeker kans op de titel "nationale pechvogel". Naast weidevogel is de scholekster namelijk ook wadvogel en in toeneemende mate een stadsvogel. In al deze leefgebieden heeft de soort te maken met bedreigingen.

Problemen onverminderd groot

Ondanks dat hier al veel onderzoek naar is gedaan, weet men nog weinig over de uitbreiding naar de stad en het broedsucces in de stad en het landelijk gebied. Zo broedt de scholekster, ook wel "bonte Piet" genoemd naar zijn kenmerkend uiterlijk (zwart-wit met opvallende oranje snavel, oranje poten en ogen) en zijn roep: "pe-tie", óók op platte grinddaken van woningen en industrieterreinen en op broedpalen. Iedereen kan meedoen met een onderzoek om daar meer over te weten te komen. In 2023 is de scholekster voor de tweede keer vogel van het jaar. En dat is voor het eerst sinds de ruim twintig jaar dat Sovon en Vogelbescherming jaarlijks een vogelsoort in de schijnwerpers zetten. Vijftien jaar na het vorige "Jaar van de Scholekster" zijn de problemen voor de soort namelijk onverminderd groot. De resultaten van het onderzoek dit jaar moeten daarom nadrukkelijk bijdragen aan een betere bescherming van de soort! Als u meer wilt weten over het onderzoek naar de scholekster of zelf wilt meedoen, ga dan naar de website. (DR)

www.jaarvandecholekster.nl

Drie ton voor Buurtcultuur

Goed nieuws voor bevlogen burgers die hun buurt levendiger, vitaler of mooier willen maken. De provincie en het Cultuurfonds Noord-Brabant stellen in 2023 opnieuw budget beschikbaar voor kleinschalige projecten in Brabantse buurten. Er is voor deze periode 300.000 euro om te verdelen.

Doel: samen doen!

Het buurtfonds helpt creatieve professionals om verandering in de wijk vorm te geven. Deze professionals zien kansen in de wijk, halen wensen op in de buurt en brengen ideeën tot uitvoering. Met nieuwe en inspirerende denkrichtingen, vormen, beelden of acties helpen

ze de gedeelde droom van bewoners te verbeelden, nieuwe creatieve oplossingen vorm te geven of het verlangen naar een levendigere, vitalere of fraaiere buurt aan te wakkeren. Veel grote maatschappelijke uitdagingen vragen om samenwerking en draagkracht op buurtniveau. De energietransitie, vergroening, zorg, veiligheid en sociale samenhang: we moeten het samen doen! Meer gegevens kun je vinden op de website. (DR)

www.prinsbernhardfonds.nl

Twintigste keer unieke Boomfeestdag in Oss

Dinsdag 14 maart was het zover: Boomfeestdag Oss 2023! Voor het 20 e jaar werd de boomfeestdag in Oss gevierd op een manier die uniek is voor Nederland.

In plaats van bomen planten, doken zo'n 500 leerlingen van groep 8 het bos in om daar allerlei opdrachten uit te voeren, zoals hutten bouwen, insectenhôtels maken en Oss got Talent. De groepen 8 van basisscholen in Oss streden met elkaar om de felbegeerde boomfeestdagoorkonde en bijbehorende prijs voor de hele klas. Dit deden ze bij het Klompven in Herperduin.

Uniek in Nederland

De boomfeestdag in Oss is in de loop van de jaren uitgegroeid tot een evenement waar honderden leerlingen van groep 8 aan meedoen. Daarom is ervoor gekozen om er een hele dag voor uit te trekken. Oss is met haar eigen invulling van deze dag uniek in Nederland. Waar de boomfeestdag eerst alleen het planten van een nieuwe boom was, is deze dag in Oss uitgegroeid tot een complete bomendag waar spelenderwijs leren over het belang en de waarde van bomen en vooral plezier hebben in de natuur voorop staat.

Stoepplantjes in de Hortus Botanicus in Leiden (foto: Jan Oomen)

Top 10 Eindejaars Plantenjacht 2022

Stichting FLORON organiseerde deze winter voor de negende maal de "Eindejaars Plantenjacht". De bedoeling van de plantenjacht was om binnen een uur alle wilde en verwilderde plantensoorten te tellen die van kerst 2022 tot 3 januari 2023 in bloei stonden.

Winterbloeiers herkennen

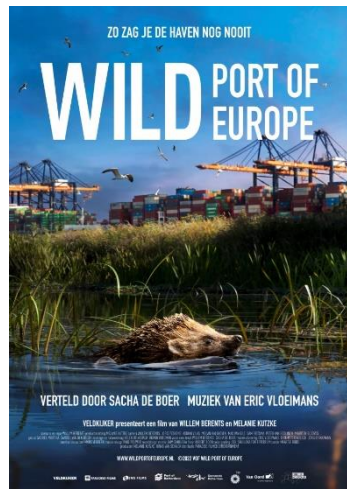
Aan die telling deden 483 mensen mee. Ondanks het koude en natte weer gaven de tellers 10265 waarnemingen door en telden 390 soorten wilde of verwilderde plantensoorten die in bloei stonden. Daarnaast was een groep mensen betrokken als deelnemer aan één van de botanische stoepkrijtacties die FLORON met het project "stoepplantjes" van de Hortus Botanicus in Leiden organiseerde. Het klein kruiskruid werd het meest gezien tijdens het onderzoek; het werd 771 keer gesignaleerd en het voerde zodoende de top tien van gezogene plantjes aan. De top tien bestond verder uit: 2. paarse dovenetel (760), 3. Vogelmuur (741), 4. straatgras, 5. madeliefje, 6. paardenbloem, 7. herderstasje, 8. duizendblad, 9. kleine veldkers en 10. witte dovenetel.

Het idee voor de Eindejaars Plantenjacht is overgewaaid uit Engeland. Daar wordt sinds 2012 de "New Years Day Plant Hunt" gehouden. (DR)

Film Wild Port of Europe met muziek uit Brabant

In de serie Nederlandse natuurfilms die de laatste jaren in de bioscoop te zien waren, zoals *De Nieuwe Wildernis* en *Wad*, is nu een wat aparte, unieke gedramatiseerde film in de bioscoop te zien over de natuur in het havengebied van Rotterdam met als titel "Wild Port of Europe".

Dieren vertellen verhaal film

Wild Port of Europe is een gedramatiseerde natuurfilm over de onverwachte rijkdom, veerkracht en dynamiek van de natuur in het grootste en drukste aaneengesloten transport -en industriegebied van Europa. De setting wordt gevormd door de haven van Rotterdam, de Nieuwe Waterweg, de Oude en Nieuwe Maas, de haven van Moerdijk, het Hollands Diep en de omliggende natuurgebieden. De film is een ode aan de bijzondere flora en fauna die zich in deze gebieden, tegen alle verwachtingen in, minstens zo rijk, zo niet rijker en meer divers ontwikkelt als de natuur in onze Nederlandse natuurparken. Het verhaal van de film wordt geheel verteld van-

uit het perspectief van de dieren die in de drukke havengebieden leven.

Muziekalbum uitgevoerd in concertzaal

Het aparte aan de film, een productie van Willem Berents en Melanie Kutzke, is óók nog de muziek. Daarvoor kozen de filmmakers de van oorsprong beroemde Bossche trompettist en vijfvoudig Edisonwinnaar Eric Vloeimans, die het keispannend vond toen hij werd gevraagd. Vloeimans was eerder betrokken bij het maken van de muziek voor de film "Majesteit" uit 2010. De door Eric geschreven en op de trompet uitgevoerde muziek imponeerde de filmmakers zódanig, dat het idee om een stevige band met blazers en gitaren in te zetten overboord ging en werd vervangen door slechts een drietal begeleidende muzikanten op cello/electronics, slagwerk en gitaar. De vier muzikanten voerden het complete muziekalbum van de film, bestaande uit 39 "tracks", op 19 januari ook nog uit in de Schouwburg-Muziekzaal in Tilburg. Gaat u eens kijken en luisteren naar de film en wees trots op onze beroemde Brabantse muzikant, die zo'n grote bijdrage heeft geleverd aan de succesvolle Rotterdamse film. (DR)

www.wildportofeurope.nl

Expositie Ada Braat in Osse bibliotheek

Kunstenares Ada Braat uit Heesch: "Ik word op de allereerste plaats geïnspireerd door de natuur in al haar verschijningsvormen: de lucht, de muziek van de bomen, het lijnenspel, de kleurcontrasten, de wijsheid van dieren en planten.

Ik voel de samenhang van alles met alles: een natuurwet! Wij zijn bezig deze wet opnieuw te ontdekken. Een boom voorvoelt dat zijn buurman, de boom naast hem, gekapt zal worden. En die buurman doet zijn uiterste best om vooraf nog massa's zaden te produceren. Door contacten met Aboriginals in Australië is mijn verbondenheid met Moeder Aarde alleen maar toegenomen. De oorspronkelijke bewoner van Australië neemt van de boom alleen het voedsel dat hij nodig heeft. Vervolgens dankt hij de boom daarvoor."

"Je zou mijn werk "religieus" kunnen noemen; religiere = verbinden. Ik zoek naar hetgeen zeggingskracht heeft, naar het punt in de cirkel, naar wat de buitenste lijn verbindt met de kern. Tijdens het werken experimenteer ik veel. Mede daardoor ziet het werk er soms geleefd uit, geschuurd, gewassen, bekrast. Het lijkt synchroon aan levenservaringen. Ook probeer ik vaak een brug te slaan tussen de zichtbare en onzichtbare werkelijkheid. Met grote interesse volg ik dan ook de wetenschappelijke ontwikkelingen die aantonen dat vanuit energetisch standpunt materie en niet-materie met elkaar verbonden zijn."

Ada Braat

De expositie is te bezoeken tot en met 7 mei 2023, tijdens de openingsuren van de bibliotheek.

Dreamtime

Fotocollage "Voorjaar"

Kabouter in een gat in een wilg

Lente in aantocht in de tuin

Werkzaamheden in de tuin

Wilgentakken Meerdijk worden afgevoerd naar tuin

Werken aan de kribben in Dieden

IN GEUREN EN KLEUREN

BLOEMERIE 88

Zaltbommelseweg 18 / 5341 PD Oss / T 0412 636074 / E info@bloemerie88.nl
ONLINE BESTELLEN: WWW.BLOEMERIE88.NL

TV-tip: The Green Planet

Onze planeet gezien vanuit plantenperspectief: planten leiden geheime, ongeziene levens. Ze zijn in staat relaties met dieren aan te gaan waarvan beide partijen profiteren. Maar ze kunnen ook even agressief, competitief en theatraal zijn als elk ander levend wezen. Nog te zien op NPO plus.

A. van Leuken

06-54650884

LOON & GRONDOVERZET **LITHOIJEN**

De verbeelding van Kasteel van Oijen

Vorige week liep ik over het terrein van Kasteel van Oijen, over het grasveld langs de voetbaldoeltjes en het volleybalnet, terug naar de auto. Het is iedere keer weer bijzonder om daar te lopen. Ruim 6 eeuwen geleden liepen op dezelfde plek ook mensen over de binnenplaats van het kasteel. Ik bleef een tijdje stilstaan en probeerde me het kasteel, de versterkte toren, de gracht, de mensen, de briesende paarden van toen voor te stellen. De eeuwen daarna is Kasteel van Oijen een levendige, roerige plek gebleven.

De geschiedenis van Kasteel van Oijen begint in de eerste helft van de 14de eeuw, als het versterkt huis Oijen wordt gebouwd. In 1361 koopt hertogin Maria van Brabant huis Oijen en bouwt op deze plaats een kasteel. Maria bouwt dit kasteel doelbewust in Brabant omdat haar echtgenoot, Reinoud III van Gelre, bij de Gelderse burgerwisten door zijn broer Eduard werd gevangengezet en zij zich in Gelder niet veilig voelde. Later wordt, gedurende de Gelderse oorlogen tussen hertogdom Gelre en Habsburg, Kasteel Oijen in 1506 bij verrassing ingenomen door de Graaf van Buren en de Heer van Zevenbergen. In de daaropvolgende jaren wordt het kasteel tenminste driemaal door de tegenpartij ingenomen. Uiteindelijk komt het kasteel in 1508 in Brabantse handen, waarna in 1511 de landvoogdes Margaretha van Oostenrijk, op verzoek van onder meer de stad 's-Hertogenbosch, verzoekt kasteel Oijen af te breken. Binnen tien dagen en met tweehonderd man wordt het complete kasteel opgeblazen en gesloopt. Binnen tien dagen! Probeer dat eens voor te stellen! Dit is een van de pogingen om de sterke Hertog Karel van Gelre in de slepende Gelderse Oorlogen in bedwang te houden. Later is ten oosten van de restanten een tweede kasteel gebouwd, waarvan de huidige muur en neerhuizen nog intact zijn. Deze restanten zijn nu een Rijksmonument, samen met een deel van de groene inrichting zoals de oude lindenlaan, uit eind 18e eeuw. De roerige geschiedenis van het kasteel willen we weer laten zien, weer beleefbaar maken. Maar hoe laat je een plek tot de verbeelding spreken zonder dat je het kasteel in oude glorie kunt herstellen? Met die puzzel zijn we met een architect enige tijd geleden aan de slag gegaan. Hoe het er precies uit gaat komen te zien verklap ik nog niet helemaal, maar het gaat mooi worden! De komende jaren gaan we het plan realiseren. Alvast een tipje van de sluier: de voetgangersbrug over de gracht wordt teruggebracht en op het huidige grasveld ga je het eerste kasteel en latere periodes beleven. Met behulp van je eigen verbeeldingskracht zul je in staat zijn om terug te keren naar de glorie-dagen van Kasteel van Oijen.

Lianne Schröder

De Koornbeemd b.v.

Cultuur- en Civieltechnische werken

Langendonkweg 11b 5345 HR OSS

www.dekoornbeemd.nl

landwinkel®
Spierings

Van het land direct naar de klant!

Groenten, Fruit, Verse salades, Boeren zuivel,
Kaas, Vlees, IJs, Streekproducten en Geschenken

Onze openingstijden:

ma	gesloten
di t/m vr	10:00 - 18:00
za	9:00 - 17:00

Wist u dat de familie Spierings, naast het melkvee bedrijf en de sierviskwekerij, ook een Landwinkel heeft? Hier vindt u een ruim assortiment verse producten uit de regio, waaronder VanTosse streekproducten. Kom snel eens langs, wij helpen u graag!

Spierings Vis U vindt ons aan de Oijenseweg 284 in Oss, net buiten de Oijense Zij naast Spierings Vis.

Oijenseweg 284 - Oss - www.landwinkelspierings.nl

MUIFEL

BROUWERIJ

Zin in een Muifelproeverij?

Bezoek ons nieuwe proeflokaal op de Vikingenweg 5 in Oss.

Open op afspraak 06 - 4056 0581

www.muifelbrouwerij.nl

van Liempd
Tuin & Parkmachines

Weijen 77a 5388 HM Nistelrode
T. 0412- 61 10 04
E. info@vanliempdtuinenpark.nl

Tuin & Bosbouwmachines

Beregeningsmaterialen

Gereedschappen

Service & Reparatie

www.vanliempdtuinenpark.nl

DK

Nu ook op
DONDERDAG

**ZOTTE
ZATERDAG
EXTRA*
KORTING
OP DIESEL/BENZINE/LPG**

(*Op basis van de DK brandstof adviesprijs. Deze korting vervangt de huidige korting)

Servicestation de Kock, Full-service tankstation aan de voorzijde. Self-service aan de achterzijde. 10L getankt, 2 euro korting op een wasprogramma naar keuze.

HESCHEWEG 223 OSS

CHRISTIAN
chocolaterie patisserie

Bijzonder smaakvol!

Terwaenen 28
5341 DG Oss

[@ossetrotse](https://www.facebook.com/ossetrotse)
Christian Chocolaterie Patisserie

Werkgroep Landschapsbeheer Oss

Werkdagen en mededelingen

Werkschema 2023

April

Zaterdag 1, vrijdag 7, woensdag 12, vrijdag 21, Vrijdag 28

Mei

Zaterdag 6, vrijdag 12, woensdag 17, vrijdag 26

Juni

Zaterdag 3, vrijdag 9, woensdag 14, vrijdag 23, vrijdag 30

Werktijden

De werktijd op de werkdagen is van 9.00-12.30 uur. Werklocatie en verzamelplaats worden tijdig per mail bekend gemaakt. Ook langere werktijden en extra werkdagen worden per mail doorgegeven.

Telefoonnummers

Henk Smouter (algemeen/projectcoördinator) 06-54288252
Tonnie van Hooff (coördinator beheer) 06-37456820 (ook tijdens de werkdagen).

Klusjesochtend

Iedere dinsdag klusjesochtend op onze Landschapswerf aan de Tolstraat 3, 5342 NH Oss tussen 9.00-12.00 uur. Telefoon 0412-474322.

Start 2023 op 7 januari

Na twee weken van gezelligheid thuis en het werken in de natuur op stop gezet te hebben, starten we ons contact met Landschapsbeheer met een supergezellige nieuwjaarsreceptie.

De evenementencommissie heeft weer uitstekend voor ons natje en droogje gezorgd! Wederom chapeau! Met z'n allen lekker knus in de tent op de werf, bubbels om te proosten en genoeg landschapsbeheerders om leuk mee te praten. Muziekje erbij, praatje van de voorzitter, die ons ons gewaardeerd laat voelen en tot slot het laatste uur de "frietkar" waar we diverse keren lekker frites, kroketten, frikandellen etc. kunnen halen. Het smaakt ons overheerlijk.

Dit alles maakt dat we nog meer zin hebben om het nieuwe jaar te vullen met onze acties in de natuur als vrijwilliger. We gaan er een topjaar van maken! Een topjaar ervaren is mijn wens voor jullie persoonlijk allemaal en voor Landschapsbeheer als organisatie!

Anne-Marie Bollen

P.S.: De start op dinsdagmorgen 10 januari is weer als vandoor super! De houtwal aan de Achterschijkstraat geeft ons mogelijkheid genoeg om de spieren weer aan te spannen en ons gewicht te verminderen. Dit gewicht wordt echter weer gauw tot het oude niveau teruggebracht als Tonnie ons tijdens de pauze verblijdt met heerlijke cranberryoliebollen van Christian. Die zijn echt verrukkelijk! En het blijft er natuurlijk niet bij een.

Mutaties Vrijwilligersgroep

In de afgelopen drie maanden kregen we er maar liefst tien vrijwilligers bij:

- ✓ Mieke Corporaal
- ✓ Henk van Eldijk, Oss
- ✓ Aad Engelen, Heesch
- ✓ Jöelle van den Heuvel, Ravenstein
- ✓ Adrieke de Lange, Oss
- ✓ Hans Leest, Oijen
- ✓ Jade van der Linden, Oss
- ✓ Jos van Oorscot, Lith
- ✓ Monique Paalvast, Lithoijen
- ✓ Muthanna Al Halmiy, Heesch

Bij het verschijnen van deze nieuwsbrief had de redactie slechts drie foto's ter beschikking.

Uitgeschreven werden:

- ✓ Marie Jose van der Linden, 's Hertogenbosch
- ✓ Hans van Oorsouw, Oss
- ✓ Ingrid Remmers, 's-Hertogenbosch,

Aantal vrijwilligers maart 2023:

- ✓ Oss e.o. 135
- ✓ Kessel 25
- ✓ Lithoijen 16
- ✓ Maasdonk 27
- ✓ Arboretum Geffen 39
- ✓ Totaal 242

Henk van den Oever

Henk

Jöelle

Jos

Harry Peters verrast Dick met een mooi boeket bloemen in het zorghotel Uden, waar hij revalideert (foto Anne-Marie Bollen).